

Hur ska det gå för min lilla pojke?

GELPI.M. DMITRY LOBANOV/SHUTTERSTOCK.COM

Är du också en orolig
pojkförälder? Allt prat
om att killar hamnar
efter i skolan, inte läser
böcker – och inte vågar
visa känslor ...

Finns det något man
kan göra nu, när man
sitter med sin lilla
bebis i famnen?

Vi frågade författaren
som är aktuell med en
bok om "det otäcka
könet". • Av Ana Udovic

"Det börjar innan
bebisen föds" >>>

SARA RPELÖREN

Marcus Priftis
Ålder: 34.
Gör: Författare, skribent och tidigare kemist.
Bor: I Stockholm.
Familj: Sambon **Anna**, 33, döttrarna **Alma**, 2,5, och **Melina**, 6 månader.
Föräldraledig: Självklart delade vi lika.
Aktuell med: *Det otäcka könet* (Leopard förlag), som kom i september 2014. Har tidigare skrivit faktaboken *Främling, vad följer du för mig: En bok om rasism, diktsamlingen En käftsmäll är också beröring* och romanen *Gå på djupet*.

Vi har en bättre tv än ni!” Grannens 3-åring är på besök, och han hinner knappt komma innanför dörren innan ett slags tävling kommit igång. Trots att han inte är särskilt gammal har han redan lärt sig att mäta sig mot andra. Inget oväntat, eftersom 3-åringen är en han, menar de som kritiserar mansrollen.

Mansrollen är i stort fokus nu, det märks inte bara i uppmärksamheten kring regissören **Ruben Östlunds** hyllade film *Turist*, utan också på att partiet Feministiskt initiativ fick många röster i höstens val och på det extremt delade tal *Harry Potter*-skådespelerskan **Emma Watson** höll i FN om hur även pojkar och män vinner på ökad jämställdhet. Nyligen kom också boken *Det otäcka könet – en bok om manlighet* ut. Den är skriven av **Marcus Priftis**, författare och skribent, som Vi Föräldrar möter över en sushi. Marcus Priftis tycker att det är dags att lyfta fram ett nytt manlighetsideal. Det som råder nu har några hundra år på nacken, och det är – precis som titeln på boken säger – rätt så destruktivt. Ska man hårdra det så fostrar vi våra flickor till prinsessor och våra pojkar till krigare, små soldater som slåss för att vara bäst.

– Vad jag försöker säga med titeln, ”det otäcka könet”, är att mansidealet är ett härskarideal, som egentligen mest är utformat för att män ska göra saker som de kanske inte ens vill själva, säger Marcus Priftis.

›”Börjar innan bebisen föds”

Även om män fortfarande har mycket makt och tjänar mer pengar än kvinnor finns en hel del problem inbyggda i mansrollen. Män har inte bara mest makt – det är också fler män som hamnar på parkbänken, utanför samhället. Män lär sig inte att vårda relationer och prata om känslor och saknar därför ofta ett socialt

skyddsnät om livet krisar.

70 procent av dem som begår självmord är män, och en stor del av förklaringen, menar många experter, är just den manliga könsrollen – att män ska klara sig själva och inte söker hjälp när de mår dåligt.

Där finns också ett långtidsperspektiv, menar Marcus Priftis. Idag är det inte så lätt att få jobb utan utbildning. Samtidigt presterar pojkar allt sämre i skolan, läser färre böcker än flickor och söker sig inte lika ofta till högskolan. Pojkarna får också dålig träning i det som dagens arbetsmarknad behöver – vilket förutom utbildning är social intelligens och samarbetsvilja.

Så hur går det till när så många pojkar tar till sig traditionellt manliga egenskaper?

– Det börjar redan innan bebisen föds. Undersökningar visar att vi har andra förväntningar på ett barn om vi tror att magen innehåller en pojke, säger Marcus Priftis.

En studie som gjorts av den amerikanska sociologen **Emily Kane** visar att föräldrar som skulle få en pojke var ”stolta” och tänkte sig att pojken skulle bli en idrottsman eller pappas

SERGE BERTASUS PHOTOGRAPHY, WONG SZE YUEN/SHUTTERSTOCK.COM

Redan i förskole-åldern är det tydligt att man ler oftare mot flickor.

Pojkar lär sig snabbt förstå att status som pojke får man genom att INTE vara flicka.

MARCUS PRIFTIS, FÖRFATTARE:
”Redan en 1-åring kan se när vuxna tycker att hen gjort något dåligt eller bra”

hantlangare, medan de föräldrar som skulle få en flicka kände ”värme” och hade mer föreställningar kring känslomässig kontakt – och kläder.

Tänker man på hur kläder och leksaker ser ut är det allra första året relativt befriat från förväntningar. Men efter storlek 86, alltså från att barnet är 1 år, är alla kläder könsuppdelade i färg, form och material, säger Marcus Priftis.

Alla som varit i en klädaffär för barn har märkt att pojkar får kläder man kan röra sig i, och är det tryck är det alltid superhjältar eller arga figurer, med Bamse som enda undantag. Flickornas figurer är söta.

›”Barn sorterar hela tiden”

Marcus skulle önska att barn hade tillgång till fler roller än de två nuvarande – krigare eller prinsessa.

Men världen är stor och svår att greppa – kanske behöver barn kunna sortera den, och då är män-kvinnor ett sätt?

– Visst, barn sorterar hela tiden saker. Min 2,5-åriga dotter ger oss i familjen alltid olika roller; jag får vara Muminpappan ibland och Ola Grävling ibland. Men jag tror

inte att det underlättar för barn att behöva fundera på ”får jag som pojke göra det här, eller är det flickigt?”. Då har barnet fått en begränsning, säger Marcus Priftis.

Redan i förskoleåldern är det tydligt att man ler oftare mot flickor, och att de vuxna talar med flickor i längre meningar, medan pojkar får korta order. En undersökning på en förskoleavdelning för 4-åringar i Gävle, som Marcus Priftis refererar till i sin bok, visar att pojkarna i snitt fick höra sitt namn 75 gånger på en timme, och då bara i negativa ordalag.

Ändå är gränserna mellan pojkar och flickor någorlunda flytande i förskoleåldern. Annat blir det när barnen börjar skolan. Marcus Priftis frågar sig om pojkar i skolåldern över huvud taget leker eller om de bara tävlar.

Tävlingsprincipen är en princip av fem som Marcus menar formar manligheten. De övriga är: autonomiprincipen (att vara oberoende), homofobiprincipen (att undvika allt ”fjolligt”), aggressionsprincipen (att inte backa vid konfrontation) och lojalitetsprincipen (att sätta plikten/gruppen före sig själv). Tävla går att göra om

allt – om teknikprylar, fysisk prestation, kalenderbitaregenskaper eller att våga göra mest dumheter.

– Vi lär våra barn sjuka saker, och det börjar tidigt. En 2-årig pojke som ramlar får höra ”gråt inte”, medan flickor oftare lyfts upp och blir tröstade, hävdar Marcus Priftis.

– När pojken blir lite större och en jämnårig slår honom är svaret ”ge igen”, och så håller det på tills han blir 25 år och hans flickvän säger: ”Jag förstår inte varför ni män är så dåliga på att visa känslor.”

I sin bok tar Marcus Priftis också upp de dubbla budskap som pojkar matas med. Som att våld inte är okej, men ändå förväntas de ägna sig åt det. Det märks inte minst på klichéartade uttryck som ”pojkar är sådana”, som ofta tas till när pojkar är stökiga eller slåss. Man ser inte att beteendet är en reaktion på omgivningen.

›”Värdelösa om de inte presterar”

– Pojkar är inte sådana. De BLIR sådana, för att de förväntas bli sådana – och det är en förväntan som kommer från både kvinnor och män. Barn är fantastiska på att uppfatta signaler; redan en 1-åring kan se när vuxna tycker att hen gjort något dåligt eller bra, säger Marcus Priftis.

En pojke som visar upp ”fel” känslor blir socialt straffad, menar Marcus Priftis. Men den allra sämsta delen i mansrollen är det Marcus Priftis kallar homofobiprincipen: att pojkar inte ska ägna sig åt ”tjejgrejer”. Flickor får gärna göra traditionellt manliga saker, men pojkar lär sig snabbt att förstå att status som pojke får man genom att inte vara flicka, vilket innefattar allt från att leka relationslekar till att vara duktig i skolan.

Inte heller tävlingsprincipen är en särskilt trevlig del av mansrollen, anser Marcus Priftis.

– De som måste tävla om allt upplever ju inte att de har ett värde i sig. Många sjuka saker pojkar och män gör är för att de upplever att de är värdelösa om de inte presterar, säger Marcus Priftis, och som

”Något är på väg att hända med mansrollen” >>>

» exempel tar han upp sådant som att elda upp myror eller göra katten illa – saker som pojkar kan göra för att "passa in".

Faktiskt har "pojkkrisen" oroat politikerna så mycket att förra regeringen lät göra en utredning av män och jämställdhet, som stod färdig tidigare i år.

Statsvetaren **Svend Dahl** var utredningens ordförande.

– Under lång tid var det rationellt för pojkar att inte satsa på skolan – de kunde få relativt välbetalda jobb som inte krävde utbildning. Men den här typen av jobb blir allt ovanligare, säger han.

Att skolresultaten blivit allt sämre över tid, och särskilt för pojkarna, är

egentligen inget nytt, men på senare tid har pojkar halkat efter mer än flickor.

– Det som är uppenbart är att svenska skolan blivit allt sämre på att kompensera för bakgrund – enkelt uttryckt kan man säga att pojkar från arbetarklassbakgrund blivit förlorare, säger Svend Dahl.

Det finns ett slags anti-plugg-kultur som smittar pojkar i skolan – men det är inte säkert att den idén kommer från pojkarna själva.

– Kulturen finns lika mycket hos lärare och föräldrar som förväntar sig att pojkar ska vara stökigare och mindre intresserade av skolan, säger Svend Dahl.

I skolor där man uppmärksammat könsstereotyper och försökt arbeta mer medvetet är också skillnaderna mellan pojkar och flickor mindre. Men många gånger saknar personalen i skolan instrument för att kunna se bortom stereotyperna.

» Status att vara en närvarande pappa

Något behöver hända i större skala, menar Svend Dahl i utredningen, och en slutsats är att män måste ta ett större ansvar för ett jämställt samhälle och delta mer i jämställdhetsarbetet.

Men finns det inget gott i de traditionella mansrollerna då?

Jovisst, menar Marcus.

– Det är klart att det finns positiva sidor av manligheten också – mod, framåtanda, att klara sig själv och vara driftig är ju bra egenskaper också. Fast varför skulle dessa egenskaper vara reserverade för dem med penis?

Samtidigt – något är faktiskt på väg att hända med mansrollen. En man ska kunna kommunicera och odla bra relationer, och att vara en närvarande pappa har fått högre status. Det märks inte minst på att antalet föräldradagar som tas ut av pappor sakta men säkert ökar (just nu 24 procent). Faktum är att Marcus Priftis ser "pappaskapet" som en viktig väg framåt.

SVEND DAHL, UTREDARE:

"Lärare och föräldrar förväntar sig att pojkar ska vara stökigare i skolan"

– Om pappor tar ut mer föräldraledighet kan vi komma åt många problem. Kvinnor kan också göra karriär, och män kan odla relationerna till sina barn.

Vad säger du om pappor som inte tar ut föräldraledighet?

– Jag tycker att om du inte har väldigt särskilda skäl SKA du vara pappaledig. Det är en plikt. Kan män gå ut i krig eller leverera kvartalsrapporter av plikt känsla måste man kunna ta sitt ansvar för de barn man satt till världen på samma sätt. Sedan löser det inte allt – du kan vara en närvarande pappa och ändå lära dina barn en massa dumheter. Det är ingen quick fix, men en viktig förutsättning.

En lösning är att vara lite självkritisk som förälder – om både mamma och pappa försöker se att de faktiskt har mindre tålamod med sonens gråt än med dotterns, eller att man har en omedveten förväntan om att pojkar är mer stökiga, har ett första viktigt steg tagits.

Men det kan vara svårt att se mönster man själv är omedveten om. Hur ska vi bli mer självkritiska som föräldrar?

– Jag är inte en perfekt förälder själv, och vi måste alla brottas med vårt föräldraskap. Men jag tror ändå att om du fattar ett beslut att du vill ge ditt barn fler möjligheter och fler roller än två så har du medvetenheten. Då kan du skärpa dig, säger Marcus Priftis. <<<

Var lite självkritisk: Har du mindre tålamod med din sons gråt än med din dotters?